

Bakgrund och Syfte

Enligt svensk lagstiftning ska vårdgivare som ansvarar för organdonationsverksamhet främja donation och verka för att möjliga donatorer uppmärksammas.

Donationsprocessen består av följande delar:

- Uppmärksammande av möjliga donatorer
- Utredning avseende samtycke till donation
- Utredning för bedömning av medicinsk lämplighet som donator
- Beslut om att donation av organ, vävnader eller celler ska ske
- Omhändertagande av donator fram till och med tillvaratagandet

Anteckningen är framtagen som ett instrument för att stödja medicinsk behandling, underlätta personalens dokumentationsplikt, kvalitetssäkra och följa upp donationsprocessen. Anmärkningen kommer användas tvärprofessionellt inom intensivvård för att insamla och dokumentera information på ett standardiserat och översiktligt sätt som kan bidra till en systematisk utredning av donationsprocessen.

Anteckningen är konstruerad enligt processflöde och innehåller begrepp som följer *Kvalitetsindikatorer organdonation – avlidna*. De initiala indikatorerna (mätetal) framarbetades av *Vävnadsrådet (Nationella rådet för organ, vävnader, celler och blod)* 2012-2014. Dokumentet har under 2017-2018 genomgått en omfattande revidering i samverkan med Socialstyrelsen och Svenska Intensivvårdsregistret. Senaste versionen kommer att publiceras 2019.

Manual till Donationsutredning

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
SVÅR NYTILLKOMMEN HJÄRNSKADA		Orsaken till svår hjärnskada (beskrivning, status)	Rubrik	

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Bakgrundsfakta, hjärnskada	Läkare		Flerval	Traumatisk blödning Spontan blödning Hjärninfarkt Cirkulationsstillestånd Hjärntumör :
Neurologiskt status	Läkare	Beskrivning av patientens neurologiska status (GCS/RLS, reflexer, bortfall, pupiller)	Fritext	
Pågående behandling	Läkare/Ssk	Kort beskrivning av pågående behandling och behandlingsplan	Fritext	
MÖJLIG DONATOR		Patient med svår nytillkommen hjärnskada, som vårdas i ventilator vid ankomst till eller under vårdtiden på intensivvårdsavdelning och båda 1-2 nedan är uppfyllda: 1. RLS \geq 7 eller GCS \leq 4 2.bortfall av minst en kranialnervreflex.	Rubrik	
Medvetandegrad	Läkare		Enval lång	RLS-poäng mer än eller lika med 7. GCS-poäng mindre än eller lika med 4.
Nervfunktionsbortfall	Läkare		Enval lång	Bortfall av minst en kranialnervsreflex
Samtal med närstående	Läkare		Fritext	
Transplantationskoordinator	Läkare	Transplantationskoordinator skall alltid kontaktas i ett tidigt skede, innan klinisk neurologisk undersökning, angående medicinsk lämplighet. Denna kontakt innebär endast en förfrågan om eventuell lämplighet, och förfrågningarna behandlas konfidentiellt.	Enval + datum	Kontaktad
POTENTIELL DONATOR		En möjlig donator som misstänks har utvecklat total hjärninfarkt och diagnostik med direkta kriterier planeras.	Rubrik	

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Klinisk neurologisk us nr 1	Läkare	SOSFS 2005:10; <i>4 kap, 1 § Vid misstanke om total hjärninfarkt, oavsett orsak, under pågående respiratorbehandling, ska en människas död fastställas med hjälp av direkta kriterier. Kriterierna är kännetecken som visar total hjärninfarkt. Fastställande av ett dödsfall med hjälp av direkta kriterier skall göras genom minst två kliniska neurologiska undersökningar med minst 2 timmars mellanrum.</i>	Datum + Tid	
Klinisk neurologisk us nr 2	Läkare		Datum + Tid	
Cerebral angiografi utförd	Läkare	SOSFS 2005:10 4 kap, 5 § De genomförda kliniska neurologiska undersökningarna skall bekräftas med en konventionell angiografiundersökning med kateterteknik av hjärnans blodkärl för att döden skall kunna fastställas, om 1. patientens hjärnfunktioner är metaboliskt eller farmakologiskt påverkade, 2. patienten har en lägre central kroppstemperatur än 33 grader Celsius, eller 3. patienten har en misstänkt total hjärninfarkt av oklar orsak.	Datum + Tid	
LÄMPLIG DONATOR		En potentiell donator som konstaterats avliden med de direkta kriterier, där medgivande för donation finns och är medicinskt lämplig som donator.	Rubrik	

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Fastställande av dödsfall	Läkare	Vid fastställande av en människas död med hjälp av direkta kriterier bör protokollet SoSB 76000 användas.	Datum + Tid	
Polisen kontaktad	Läkare	Kontakt med polisen sker i samband med olycka, oklara omständigheter, självmord samt brottsmisstanke. SOSFS 2005:10 <i>2 kap, 5 § Om förhållandena vid ett dödsfall är sådana att det kan finnas skäl för en rättsmedicinsk undersökning, skall dödsfallet snarast möjligt anmälas till närmaste polismyndighet. Närmare bestämmelser om detta finns begravningslagen (1990:1144), begravningsförordningen (1990:1147) och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1996:29) Vissa åtgärder inom hälso- och sjukvården vid dödsfall.</i>	Enval skyddad	Ja Nej
Rättsmedicinsk obduktion	Läkare	Lag (1995:832) om obduktion <i>18 § Beslut om rättsmedicinsk undersökning meddelas av Polismyndigheten. Även allmän domstol eller allmän åklagare får besluta om rättsmedicinsk undersökning</i> Indikation dokumenteras i fritextfältet	Enval	Ja Nej

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Transplantationskoordinator	Läkare	<p>Ett samtal med transplantationskoordinator som kontrollerar Donationsregistret</p> <p>Förordning 2018:307</p> <p><i>9 § Direktåtkomst som avses i 8 § får endast medges för att söka efter uppgifter om en person</i></p> <p><i>1:a efter det att det fastställts att personen avlidit, vilket ska vara dokumenterat i patientjournalen</i></p>	Enval + datum	Kontaktad
Ställningstagande, donation	Läkare/Ssk	<p>Utredning om avlidnes vilja är registrerad/känd på något sätt.</p> <p>Medgivande till donation kan ske genom att den personen har anmält sig i Donationsregistret, hade ett donationskort eller informerat närstående muntligt/ skriftligt.</p>	Flerval lång	Socialstyrelsens donationsregister Donationskort

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Inställning till donation	Läkare/Ssk	<p>Lag (1995:831) om transplantation</p> <p><i>3 § Biologiskt material avsett för transplantation eller annat medicinskt ändamål får tas från en avliden människa om denne har medgett det eller det på annat sätt kan utredas att åtgärden skulle stå i överensstämmelse med den avlidnes inställning.</i></p> <p><i>I annat fall än som avses i första stycket får biologiskt material tas, om inte den avlidne har skriftligen motsatt sig ett sådant ingrepp eller uttalat sig mot det eller det av annat skäl finns anledning att anta att ingreppet skulle strida mot den avlidnes inställning.</i></p> <p><i>Är uppgifterna om den avlidnes inställning motstridiga eller finns det annars särskilda skäl mot ingreppet, får detta inte genomföras.</i></p> <p><i>4 § Även om biologiskt material får tas enligt 3 § andra stycket får ingrepp inte göras om någon som stått den avlidne nära motsätter sig det. Om det finns personer som stått den avlidne nära får ingrepp inte företas innan någon av dessa har underrättats om det tilltänkta ingreppet och om rätten att förbjuda det. Den underrättade skall ges skälig tid att ta ställning till ingreppet.</i></p>	Flerval lång	<p>Känd, positiv</p> <p>Känd, positiv med undantag:</p> <p>Känd, negativ</p> <p>Okänd, närstående tolkar den avlidnas inställning som positiv.</p> <p>Okänd, närstående tolkar den avlidnas inställning som negativ.</p> <p>Okänd, närstående har lagt in veto.</p>

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Utredning medicinsk lämplighet	Läkare/transplantationskoordinator	Det är alltid Transplantationsenheten som avgör den medicinska lämpligheten för organdonation. Bedömningen görs utifrån anamnesen, aktuell status och kompletteras med begärda undersökningar.	Fritext	
Donation kan genomföras	Läkare	Slutligt besked om uttagsoperation.	Enval	Ja Nej
Organbevarande åtgärder	Läkare	Omhändertagande av donator - organbevarande åtgärder. SOS 2011-01-24 Dnr 5.1-227/2011 <i>Om det sedan fastställts att döden har inträtt får, enligt 2a § lagen (1987:269) om kriterier för bestämmande av människans död medicinska insatser fortsätta, om det behövs för att bevara organ eller annat biologiskt material i avvaktan på ett transplantationsingrepp. Insatserna får inte pågå längre än 24 timmar, om det inte finns synnerliga skäl.</i>	Fritext	
AKTUELL DONATOR		En lämplig donator där hudincision gjorts i syfte att ta till vara organ för transplantation eller där minst ett organ tagits ut i syfte att transplanteras.	Rubrik	
Uttagsoperation, förlopp	Läkare	Beskrivning av förloppet.	Fritext	
FAKTISK DONATOR	Läkare/transplantationskoordinator	En aktuell donator där minst ett organ har tagits till vara och transplanterats.	Rubrik	

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
Uppföljning	Läkare/transplantationskoordinator	Återkoppling från transplantationsenheten Uppföljning av anhöriga.	Flerval	Av transplantationskoordinator Med närstående
UTEBLIVEN DONATOR		Organdonation genomfördes inte. Syfte: att identifiera och dokumentera orsaker till utebliven donation hos uppmärksammas avliden möjlig donator.	Rubrik	
Orsak till utebliven donation	Läkare	En uppföljning av orsakerna till utebliven donation kan leda till att faktorer identifieras och kan åtgärdas för att kunna omhänderta fler möjliga donatorer. En av orsakerna kan vara hur dödsfallet konstaterades.	Mall-i-mall	Se nedan:
<i>Orsak vid indirekta kriterier</i>	Läkare	Dödsfallet konstaterat med indirekta kriterier. Här avses de avlidna möjliga donatorer där donationsmöjligheten uppmärksammas men dödsfallet har konstaterats med de indirekta kriterierna. Tiden från uppmärksammas donationsmöjlighet tills behandlingen avbröts anges.	enval lång	Terminalt sviktande cirkulation, ej återställd hjärtaktivitet. Avbrytande av livsuppehållande behandling. Ingen total hjärninfarkt utvecklades. Den avlidna har av IVA-personal bedömts olämplig som donator av medicinska skäl. Den avlidna har transplantationspersonal bedömts olämplig som donator av medicinska skäl. Den avlidna har meddelat en negativ inställning till donation. Den avlidnas inställning till donation är okänd. Kompetens saknas för fastställande av dödsfallet via direkta kriterier. Det är inte möjligt att bekräfta dödsfallet med cerebral angiografi.

Term (sökord)	Dokumenteras av	Beskrivning	Typ av sökord	Val
<i>Direkta kriterier med orsak</i>	Läkare	<p>Dödsfallet konstaterat med direkta kriterier.</p> <p>Här avses de avlidna möjliga donatorer där donationsmöjligheten uppmärksammats, dödsfallet har konstaterats med direkta kriterierna men donationsprocessen har blivit avbruten av olika skäl.</p> <p>Orsaken till utebliven donation:</p>	enval lång	<p>Terminalt sviktande cirkulation, ej återställd hjärtaktivitet.</p> <p>Den avlidna har av IVA-personal bedömts olämplig som donator av medicinska skäl.</p> <p>Den avlidna har transplantationspersonal bedömts olämplig som donator av medicinska skäl.</p> <p>Den avlidna har meddelat en negativ inställning till donation.</p> <p>Den avlidnas inställning till donation är okänd.</p> <p>Rättsmedicinskt veto utesluter donation.</p> <p>Avsaknad av mottagare av organ utesluter donation.</p> <p>Organisatoriska orsaker utesluter donation.</p> <p>:</p>